

Kovács Tibor Attila

Új nézőpontok az anyanyelvi nevelés „hallgatói műhelyében”. Beszámoló a 36. OTDK Tanulás- és Tanításmódszertani – Tudástechnológiai Szekciójában a Magyar nyelv és irodalom pedagógiája tagozat munkájáról

Bevezetés

A tudományos diákköri mozgalom a felsőoktatás legátfogóbb tehetséggondozási formája. Mindennek legrangosabb hallgatói tudományos seregszemléje a kétévente megrendezett OTDK, ahol több mint 5000 tehetséges hallgató mutathatja be pályamunkáját 16 szekcióban.

Idén a Pécsi Tudományegyetem Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztése Kara adott otthont 2023. április 25–27. között a 36. OTDK Tanulás- és Tanításmódszertani, Tudástechnológiai szekciójának. A szekszárdi tudományos találkozón közel 180 hallgató ismertette kutatásait a kialakított 30 tagozat keretében. A Magyar nyelv és irodalom pedagógiája tagozaton hat dolgozat bemutatását tekinthették meg a résztvevők. Az előadások ismertetésére április 26-án délután került sor.

A Magyar nyelv és irodalom pedagógiája tagozat munkája

Jelen korunkban változóban vannak a kultúraelsajátítási formák, új digitális tanulási módok jelentkeznek. Egyre nagyobb hangsúly kerül a tanulásmódszertanra és a tanulást segítő eljárásokra. A jövő szempontjából lényeges, hogy olyan anyanyelvi műhelyek létesüljenek, ahol ezekre a problémákra megoldások születhetnek. Ezt a szekciót is tekinthetjük efféle műhelynek, hiszen a zsűri tagjainak – Katona Krisztina Edit (GFE), Kövérné Nagyházi Bernadette (MATE) és N. Császi Ildikó (KRE) – kérdésein, reflexióin alapvetően érezhető volt a módszertani, tanulástámogató innovációkat pozitívan fogadó szemlélet.

Közös vonásuk a bemutatott pályamunkáknak, hogy mindegyik módszertani innovációt tartalmazott, amelynek létjogosultságát megalapozott vizsgálatokkal támasztották alá. Mindegyik kutatás céljai között szerepelt a pedagógusi munka és a módszertan fejlesztése, valamint a hatékonyabb ismeretátadás módzatainak a megteremtése. Az előadások bizonyították, hogy a hallgatók tantárgypedagógiai ismerete széles, kutatásuk új irányt adhat az anyanyelvi nevelés korszerűsítésének, a magyar nyelv és irodalom, valamint a magyar mint idegen nyelv tanításának a módszertani megújításához.

Gerák Zsófia, az ELTE BTK hallgatója (témavezető: Bóna Judit) *A hallott szöveg értését befolyásoló tényezők. A motiváció és a beszédtempó* című előadásában azt vizsgálta, hogy miként befolyásolja a felolvasó diák „népszerűsége” az osztály szövegértési teljesítményét. Az előadó megállapította, hogy elsősorban a szövegmondó nyelvi teljesítménye van inkább hatással a szövegértési eredményekre, és csak másodsorban a szociometriai helyzete. A kutatásból az is következik, hogy nagyobb hangsúlyt kellene fektetni a pedagógusok, a tanárjelöltek nyelvi teljesítményére az egyetemi képzés során.

Ugyancsak az ELTE BTK-ról érkezett Szücs Boglárka (témavezető: Gonda Zsuzsa), aki *A fogalmazástanítás története 20. századi magyar nyelvi tankönyvek tükrében* című dolgozatában azt

vizsgálta, hogy a különböző 20. századi középiskolai tankönyvek miképpen mutatják be és értelmezik a szövegalkotásra vonatkozó ismereteket. Ez a képességfejlesztés szempontjából nagyon összetett anyanyelvi nevelési terület a korai tankönyvekben leginkább a nyelvtan és a helyesírás begyakorlásának az igényével kapcsolódott össze. Az úgynevezett „kései” tankönyvekben már megfigyelhetők kommunikáció-központú, produktumorientált feladatok, illetve a szövegalkotás elméletére vonatkozó ismeretek.

Zsiray Barbara Renáta, az ELTE PPK végzett hallgatója (témavezető: Koós Ildikó) a *Szövegalkotás és szövegfeldolgozás innovatív módszerekkel, társasjátékokkal a középpontban* címmel mutatta be kutatását. Az előadó 9–10 éves tanulók szövegalkotási és -értési fejlesztésének a lehetőségeit vizsgálta. Kutatásában különböző társasjátékok szolgáltatták az alapot és a lehetőséget, hogy a vizsgálatba bevont gyerekek önállóan és közösen történeteket alkossanak. A szerző elemezte a közlések grammatikai szerkesztettségét, illetve az összeállított szövegértéstezt segítségével felmérte a tanulói szövegalkotás fejlődését. A kutatás kivételességét, alaposágát bizonyítja, hogy az eredmények egy 30 foglalkozásból álló tevékenységkörre épültek, kontrollcsoport bevonásával, illetve a foglalkozásoknak köszönhetően a tanulók RWCT-módszereket sajátíthattak el, miközben a társasjáték rejtélyein gondolkodtak. Az eredmények bizonyítják a bemutatott indirekt tanulási szituáció és módszerek képesség-, illetve mondatkomplexitás-fejlesztő hatását a vizsgált 4. osztályosok körében.

A Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Karáról érkezett Vágner Richárd (témavezető: Sólyom Réka), aki a nyelvemlékek középiskolai tanítási lehetőségeit vizsgálta online körülmények között. Előadásában – *Nyelvemlékekről másképpen* – arra a kérdésre kereste a választ, hogy miképp lehet kooperatív formában, RWCT-módszereket felhasználva bemutatni, megismertetni a legfontosabb magyar nyelvemlékeket 14–18 éves tanulókkal. A tanulócsoporthoz kialakításánál fontos szempont volt, hogy a diákok különbözőképpen viszonyultak az anyanyelvi órákhoz. A nyolc feladatból álló foglalkozás eredménye a téma iránt pozitív irányba változó tanulói attitűdről tanúskodott. A nyelvemlékek órai megjelenítése kooperatív, színes feladatokkal azért lehet fontos, mert nyelvünk korábbi állapotának ismerete szoros kapcsolatban állhat a grammatikai tudatossággal.

Az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi és Művészeti Karáról érkezett Pető Martina Andrea (témavezető: Kispál Dániel), aki előadásában a kortárs könnyűzenei szövegek és a posztmodern irodalomközvetítés közös nevezőinek a feltárására vállalkozott. Az *Alternatív zenekarok dalszövegei és a posztmodern irodalomtanítás lehetséges kapcsolódási pontjai* címmel megtartott prezentáció dalszövegek, kortárs irodalmi folyamatok elemzésére is kitért.

Az ELTE BTK képviselőjében vett részt a megmérettetésen Pádár Adrienn (témavezető: Pap Andrea), aki *A kommunikációs akadályokhoz kapcsolódó hibatípusok vizsgálata a magyar mint idegen nyelv oktatásában* címmel mutatta be dolgozatát. A kutatás a MID tanítása során megjelenő hibák elemzésére vállalkozott. A szerző elvégezte a különböző tudásszinteken fellelhető hibák kategorizálását is. A hibatípusok elemzése rávilágíthat tanításmódszertani problémákra, illetve felhívja a figyelmet arra, hogy bizonyos esetekben számolni kell a nyelvtanuló kommunikációs célja és szándéka közti

interferenciával. Az eredmények azt mutatják, hogy haladó szinteken is a leggyakoribb hibák a határozott/határozatlan ragozással, a névelő helyes használatával és a szórenddel függenek össze.

1. kép

Pádár Adrienn, a tagozat különdíjasa (Fotó: Pécsi Tudományegyetem KPVK)

A konferencia zárása

Az eredményhirdetésre a verseny másnapján, 27-én került sor. A zsűri döntése értelmében az első helyezést Zsiray Barbara Renáta nyerte el. A második helyet Gerák Zsófia szerezte meg. Pádár Adrienn pedig különdíjban részesült.

2. kép

Gerák Zsófia az eredményhirdetésen (Fotó: Pécsi Tudományegyetem KPVK)

Zsiray Barbara Renáta munkájának, kutatásának értékét az is jelzi, hogy a szekció fősűrije, valamint a Pro Scientia Aranyérmesek Társaságának delegációja jóvoltából a *Reménység kítűző különdíjat* is elnyerte. Az elismerést azok kapják, akik az OTDK egyik tagozatában kiemelkedő teljesítményt nyújtanak, a kutatásuk a leginkább kiemelkedő tudományos vagy innovatív szempontból.

3. kép

Zsiray Barbara átveszi a Reménység kítűzőt (Fotó: Pécsi Tudományegyetem KPVK)

Kovács, Tibor Attila: New perspectives in the "student workshop" of mother tongue education. Report on the work of the Hungarian Language and Literature Pedagogy Section of the 36th OTDK in the Section of Learning and Teaching Methodology – Knowledge Technology

Az írás szerzőjéről

Kovács Tibor Attila

egyetemi tanársegéd

Károli Gáspár Református Egyetem
Pedagógiai Kar

kovacs.tibor[kukac]kre.hu